

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ ТЕАТЪР

СТАНОВИЩЕ

от доц. Възкресия Вихърлова, преподавател в НБУ

за защита на дисертационния труд

„Предизвиканото тяло.(Психофизическият тренинг на актьора)” за присъждане на образователна и научна степен *доктор* по професионално направление

8.4.Театрално и филмово изкуство

на Деляна Манева с научен ръководител доц. Възкресия Вихърлова

Започвам с уговорката, че всяко съждение и особено изследване , "приемащо като база тялото на актьора", както определя в увода си докторанта Деляна Манева, е с особена значимост за театралната ни ситуация, която смело можем да твърдим , че остава чужда дори и в наши дни на идеите и практиките за тренинг, като основна , неизменна и непрекъсваща част на развиването на актьорската и театрална практики. Всеки подобен опит е априорно ценен, защото е проява на един своеобразен хибрид между театрална практика избягваща тренинга/националната ни такава/ и практика абсолютизираща тренинга /световната такава в почти 100% /.

Дори и само в контекста на това твърдение, докторантския труд на Деляна Манева има предпоставката, да се определи като ценен и дори уникален.

Подобни разсъждения и изследвания в националния ни театрален контекст носят предизвикателството на своеобразността на превода между две културни ситуации. Това ми дава правото да определя настоящия труд като специфично лингвистичен в полето на изследване езика на театралното изкуство.

Адмирация заслужава предложеното и защитено от докторанта твърдение да разгледа взаимовръзката между отделните методи и да я предпостави не като линейна, а като мрежова, а тялото на актьора-като система от процеси. Тези

две твърдения неминуемо водят до възможността за прилагане на интердисциплинарен подход при провеждане на настоящото изследване.

Основно качество на дисертационния труд е системно проведения опит да "извади метода извън естетиката.....и изкуството на актьора извън пространството на театралното представление"-цитирам кандидата. Или както самото изследване определя себе си като "пътеводител на актьора по отношение на професионалното и личното му усъвършенстване".

Деляна Манева категорично заема позиция на театрален практик и теоретик, който иска да ни предпази от опасността да "затворим тялото / един от основните ресурси на театралното действие и въздействие/ само в определен жанр или специфична естетика". Тя го поставя в центъра на експеримента и трансмисията традиция-съвременност , а разбирането за тялото като гаранция за качество на определен театрален метод.

Целта на текста, следвайки гореспоменатите концепции, е да ни запознае и извади от стереотипите и да анализира по нов начин класическите и алтернативни театрални методи, като се опира на опита на театралните лаборатории в края на 20-ти и началото на 21-ви век.

Детайлите при описването на отделните методи , превръщат текста от "пътеводител" в "наръчник за употреба" за практикуващите театър на различни нива- от обучение до излизане от криза и набавяне на нови средства .

И така, както твърди Деляна Манева, ако театърът не е наука , а познание за човека, тя ни предлага да я последваме в нейните търсения , групирани в три големи групи, основните глави на дисертационния труд: Тялото преди ролята, Модели и принципи- експериментите на голямата реформа, Театралните лаборатории.

Адмирации заслужава смелостта на докторанта, който във времето "извън или срещу метода" полага още веднъж усилие анализирайки множеството от методи, да търси МЕТОДА. С това докторанта добавя себе си към групата на правещите театър, които не искат да допуснат тялото да забрави своята идентичност и "да бъде това, което е забравило да бъде".

В първата глава на труда си Деляна Манева успява да ни опише Системата на Станиславски , като все още зависеща от концепцията за ролята, естетиката и жанра, но същевременно и предпоставка за развиването на тренинга по посоката, която се обособява и развива през втората половина на 20-ти век и началото на 21-ви, а именно "философия в действие". Изцяло проличава пристрастието на докторанта към физическия тренинг , като симулация на пространствено-времеви ситуации и изследване на границите, като възможност за едновременно развитие на артистичния и човешки потенциал.

Заслужено внимание се отделя и на влиянието на изтока, по линия на развиване на една изключителна прецизност на техниката, независимо от интерпретацията и развиването на техниката в дълбочина-от креативност към самосъзнание.

Заслужава внимание направеното разсъждение по отношение на репертоарния театър и подмяната, която той налага, а именно вместо техника в дълбочина-разнородни техники; вместо универсалност на техниката-универсалност на възприятието; вместо тренинг- натрупване на умения. Не можем да обвиним докторанта в пристрастия, поради проявения критицизъм към алтернативния театър и възможността му да се превърне в "псевдоалтернативен" когато той не може да се справи с основните си цели и прибъгва до познатите подмени и изваждане от контекст на готови форми, с което търпи последствията на механика и автоматизъм и блокаж на органичните реакции.

Като убежище на развиващия се тренинг, докторанта посочва изследователския театър, при който практиката е предимно концентрирана върху философията на метода като цяло, отколкото върху умението да се произвеждат спектакли и "активния актьорски тренинг се явява нов културен модел за тялото, който атакува "тренинга на ежедневието"-цитат на докторанта. И по този начин се дава обяснение за необходимостта и появата на нови социо-културни ниши, които позволяват извършването на процеса на атака на върху аналитичния и дискурсивен начин на мислене, което, както се твърди в предлагания труд, води до нов начин на поведение на актьора и предизвиква тялото с нови подходи.

Внимание заслужава начинът по който докторанта прилага критическо четене на принципите на метода на психологическия реализъм /К.С.Станиславски/, като дава възможност той да бъде представен като метод в развитие и с възможност за непрекъснато допълване и промяна. Очевиден е интердисциплинарния подход с който ни се описва Метода и неговите възможности, като подхода на интердисциплинарност се развива и разширява при описване на прехода Станиславски-Мейерхолд. Дисциплините, които идват на помощ вече не са само физиология и психология, а директно се доближават до динамика и механика, като превръщат проблема на тренинга в почти математически модел и както се отбелязва в предложения труд- до въпроса: Какво е тялото на човека- актьор, Организъм или Механизъм. Органична и системна е подредбата, предложена от Деляна Манева, чрез прехода към тренинговата система на Михаил Чехов и разширяване на интердисциплинарния модел съответстващо на развитието на неврологията и психоанализата.

Заслужава внимание и начина по който са ситуирани лабораториите в театралната практика, като например за Й.Гротовски: "приближаването на театъра и ритуала в едно общо изпълнителско поле, със свързващо звено-техниката"; Еуженио Барба: "антропологичния театрален подход, като атака и предизвикателство върху тялото за да премине отвъд ограничението".

И така в духа на предложената работа и лабораториите и авторите са представени като живи и динамични организми, достигнали до настоящи и предстоящи открития по линията на трансформация на енергиите в рамките на индивидуалния Аз.

След всичко казано дотук за дисертационния труд
“Предизвиканото тяло” убедено препоръчвам на неговата авторка
Деляна Манева да бъде присъдена научно-образователната степен
“доктор” .

ГЛАСУВАМ: **ДА.**

Дата:

подпис: